

<https://doi.org/10.26565/2310-9513-2026-23-16>
УДК: 338.48:796.51(477)
JEL Index: Z32, Z28, Z10, I31

СПОРТИВНЕ ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ПОКАЗНИК OUTDOOR-КУЛЬТУРИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КРАЇН СВІТУ

Посохов Іван Сергійович

канд. іст. наук, доцент
доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022
e-mail: ivanposokhov@karazin.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8638-5148>

У статті розглядається розвиток спортивного орієнтування як культурного та спортивного феномену в міжнародному та національному контекстах. Предметом дослідження є сукупність соціальних, інституційних, природно-кліматичних та культурних чинників, які впливають на поширення та популярність спортивного орієнтування в різних країнах. Метою роботи є виявлення закономірностей розвитку спортивного орієнтування у світі та визначення причин його відносно обмеженого поширення в Україні. Для досягнення мети поставлено такі завдання: проаналізувати міжнародний досвід країн-лідерів у сфері спортивного орієнтування; схарактеризувати роль державної підтримки, клубної системи та медіа у формуванні мотивації до участі в цьому виді спортивного туризму; оцінити вплив природно-кліматичних і соціальних умов; визначити перспективні напрями застосування зарубіжного досвіду до українських реалій. Методологічну основу дослідження становлять міждисциплінарний підхід та компаративний аналіз, що дозволило з декількох точок зору порівняти моделі розвитку спортивного орієнтування в різних країнах. Результати дослідження свідчать, що високий рівень розвитку спортивного орієнтування у країнах Північної та Центральної Європи зумовлений поєднанням стабільної державної підтримки, розвиненої клубної інфраструктури, активної медійної підтримки та сформованої культури масового спорту, тоді як в Україні стримуючими факторами виступають низька обізнаність щодо цього спорту, конкуренція з іншими формами дозвілля та недостатня організаційна робота. Висновки підтверджують наявність значного потенціалу розвитку спортивного орієнтування в Україні за умови системної популяризації, адаптації міжнародного досвіду і роботи з різними соціальними групами.

Ключові слова: спортивний туризм, спортивне орієнтування, outdoor-культура, рекреаційна культура, міжнародний досвід, клубна система, популяризація спорту, дозвілля.

Як цитувати: Посохов І. С. Спортивне орієнтування як показник outdoor-культури: порівняльний аналіз країн світу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2026. № 23. С. 191–201.
DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2026-23-16>

In cites: Posokhov, I. S. (2026). Sport orienteering as an indicator of outdoor culture: A comparative analysis of countries worldwide. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series International Relations. Economics. Country Studies. Tourism*, (23), 191–201. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2026-23-16> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Спортивне орієнтування – це вид спорту, який поєднує фізичне навантаження з інтелектуальними навичками навігації. На сьогодні цей спорт набув глобального поширення: членами Міжнародної федерації спортивного орієнтування (IOF) є десятки країн світу. Орієнтування залишається одним з найпопулярніших видів спортивного туризму, оскільки поєднує в собі вміння читати карту та швидко пересуватися пересіченою місцевістю. Зростає і рекреаційна привабливість цієї форми outdoor-культури¹. Це особливо стало помітно в період пандемії COVID-19, коли спостерігалося підвищення інтересу до спортивного орієнтування у різних країнах, зокрема у Великій Британії, Австралії та Новій Зеландії [13]. Все це свідчить про актуальність вивчення міжнародного досвіду розвитку спортивного орієнтування.

Особливо високого рівня популярності спортивне орієнтування досягло в країнах Скандинавії та Центральної Європи, де воно стало масовим видом спорту та частиною національної культури. За рахунок поєднання сприятливих природних умов, давніх традицій та розвиненої клубної системи, ці країни утримують лідерство в галузі спортивного орієнтування. Натомість в інших державах, зокрема в Україні, цей вид спорту поки що не досяг такої масової популярності та стикається з низкою викликів. Аналіз факторів, що впливають на розвиток орієнтування за кордоном, дозволяє з'ясувати можливі шляхи його популяризації в Україні.

В Україні спортивне орієнтування розвивається як неолімпійський вид спорту вже тривалий час². Попри це, а також наявність певної кількості клубів та ентузіастів, сучасний стан розвитку спортивного орієнтування поки недостатньо відображений в науково-методичній літературі [4]. Це підтверджує актуальність дослідження. Зокрема, важливо порівняти український досвід з міжнародними моделями, враховуючи природно-кліматичні умови, рівень спортивної інфраструктури, інтегрованість спортивного орієнтування в освітню та туристичну сферу.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є визначення того, яким чином природно-кліматичні умови, рівень розвитку спортивної інфраструктури, ступінь інтеграції спортивного орієнтування в систему фізичного виховання, туристичну діяльність та масову outdoor-культуру впливають на популярність спортивного орієнтування в різних країнах світу. Також дослідження має на меті виявити фактори, що визначають специфіку та обмеження розвитку спортивного орієнтування в Україні та визначити можливі шляхи адаптації зарубіжного досвіду до українських умов.

Аналіз останніх публікацій. Проблематика розвитку спортивного орієнтування як масового спорту та елементу рекреаційної культури привертає увагу дослідників у світі. У науковій літературі останніх десятиліть можна виокремити декілька напрямів досліджень. Перш за все, ряд робіт присвячено історичному становленню та географічному поширенню спортивного орієнтування. Зокрема, це дослідження О. З. Байтерякова, О. Ю. Васильєва, О. М. Степанюка, А. С. Дякова, А. Ю. Яговкіна та інших, які заклали підґрунтя для розуміння еволюції цього виду спорту та тенденцій його розвитку [2]. Вони аналізували становлення спортивного орієнтування у різних країнах, інституційні аспекти (створення федерацій, включення до системи змагань) та перші успіхи спортсменів на міжнародній арені.

Сучасні дослідження (2020-ті роки) зосереджені на виявленні факторів популяризації спортивного орієнтування та бар'єрів на цьому шляху. Так, польські науковці А. Мазурек-Кусяк і А. Сорока (2021) провели опитування серед 2146 осіб стосовно мотивів та перешкод щодо участі у спортивному орієнтуванні [13].

В Україні наукові дослідження, присвячені спортивному орієнтуванню, останніми роками також активізувалися. Зокрема, праця М. Гоєнко (2021) сфокусована на матеріально-технічному забезпеченні орієнтування в Україні [2], що дозволило порівняти українську інфраструктуру з міжнародними вимогами IOF. У висновках автор наголошує, що Україна має певні здобутки (розроблені правила, є досвід проведення міжнародних стартів), але відстає за такими параметрами, як забезпеченість сучасним обладнанням, електронними системами відмітки, кількістю карт високої якості тощо [2].

З'явилися й праці, автори яких враховують вплив військових подій 2022–2023 рр. на розвиток спорту. М.М. Колодій і С.І. Зарубіна (2023) проаналізували статистику змагань зі спортивного орієнтування в Україні і констатували суттєве зменшення їх кількості та територіального охоплення після початку повномасштабної війни [3]. Цей вимушений регрес спонукає до роздумів щодо шляхів відновлення спортивної активності після завершення війни [5].

Отже, аналіз літератури засвідчує, що дослідники приділяють увагу як глобальним моделям розвитку спортивного орієнтування, так і регіональним особливостям. Існує розуміння успішних практик (на прикладі скандинавських країн), але водночас відзначається необхідність подальшого вивчення сучасних аспектів розвитку орієнтування – зокрема, впливу клімату, інтеграції з туризмом, ролі державної підтримки тощо.

¹ Під цим поняттям розуміється сукупність цінностей, практик і стилю життя, які пов'язані з активним, усвідомленим перебуванням людини на відкритому просторі, насамперед у природному середовищі

² Початком спортивного орієнтування в Україні вважається 1963 р. Саме цього року були проведені перші всесоюзні змагання з орієнтування на Закарпатті, а також перший чемпіонат України з орієнтування.

Методологічну основу дослідження становить міждисциплінарний підхід, що поєднує принципи спортивних наук, соціології спорту та досліджень у галузі туризму. У роботі застосовано аналіз і синтез для узагальнення наукових підходів до вивчення спортивного орієнтування, порівняльний метод для зіставлення моделей розвитку цього виду спорту в різних країнах. Для інтерпретації факторів розвитку спортивного орієнтування застосовано системний підхід, який дозволив розглянути взаємодію соціокультурних, інституційних та природно-кліматичних умов. Інформаційну базу дослідження склали наукові публікації, аналітичні звіти міжнародних спортивних організацій та відкриті статистичні дані.

Виклад основного матеріалу.

Моделі розвитку спортивного орієнтування

Скандинавські країни (Швеція, Норвегія, Фінляндія) вважаються колыскою спортивного орієнтування та зразком його успішного розвитку. Саме у цих країнах ще наприкінці XIX – на початку XX ст. відбулися перші змагання. За десятиліття сформувалася розгалужена система клубів та масових змагань. Сьогодні у Швеції зареєстровано близько 75 000 членів Федерації спортивного орієнтування, об'єднаних у понад 600 клубів – колосальна цифра для країни з населенням 10 мільйонів [9]. Для порівняння, у Великій Британії налічується близько 120 клубів спортивного орієнтування, а в Сполучених Штатах – близько 70 активних клубів [15].

Успіх скандинавської моделі значною мірою обумовлюється державною підтримкою та інтеграцією орієнтування в систему фізичного виховання. Наприклад, у Швеції з 1942 року орієнтування є обов'язковим елементом шкільної програми з фізкультури [11]. Це означає, що кожна дитина в країні отримує базові навички орієнтування на місцевості ще в школі. Подібна ситуація в Фінляндії та Норвегії – спортивне орієнтування там тісно пов'язане з молодіжними організаціями (скаути, туристичні гуртки). Як результат, сформувалася ціла «піраміда» підготовки: діти починають зі шкільних змагань, продовжують навчання у юнацьких клубах, а найкращі згодом переходять до професійних команд. Клубна система є основою цього розвитку: у кожному регіоні діють клуби, що організовують регулярні тренування та залучають новачків, тут відбувається формування традицій та забезпечується зв'язок поколінь. Ці клуби часто підтримуються регіональною владою та спонсорами, що сприяє їх розвитку.

Окрема причина популярності спортивного орієнтування в Скандинавії – це популярність активного відпочинку на свіжому повітрі. Населення традиційно проводить багато часу на природі, займаючись пішохідним туризмом, бігом, катанням на лижах, велотуризмом. Спортивне орієнтування сприймається як природне поєднання спорту та

дозвілля. Наприклад, найбільший у світі багатоденний захід O-Ringen (Швеція) щороку збирає 15–20 тисяч учасників різного рівня [9]. Цей фестиваль перетворився на масову культурну подію, куди приїждять й міжнародні гості.

Скандинавська модель розвитку характеризується стійкістю завдяки поєднанню кількох організаційних чинників, тож розглянемо кожен з них окремо.

Державна підтримка. Федерації спортивного орієнтування в цих країнах мають розгалужену структуру та багаторічні плани розвитку. Вони займаються підготовкою тренерів, суддів, розвитком картографії. Влада фінансує спортивні секції, надає підтримку при проведенні змагань. Як наслідок, регулярні чемпіонати стимулюють інтерес до спортивного орієнтування серед всіх прошарків населення протягом року.

Розвинена змагальна система. У країнах-лідерах календар змагань вражає: щотижня десь відбувається декілька стартів різного масштабу. У Швеції за рік проводяться сотні офіційних змагань, не рахуючи локальних тренувальних зустрічей [3]. Це створює своєрідну «спортивну екосистему», де і новачок, і досвідчений спортсмен у будь-який момент може знайти змагання для свого рівня.

Міжнародні заходи. Регулярне проведення великих міжнародних змагань забезпечує постійну увагу до цього виду спорту. Скандинавія та Центральна Європа неодноразово приймали чемпіонати світу та Європи. Наприклад, Швейцарія та Норвегія є серед лідерів за кількістю медалей на World Games (Всесвітніх іграх) у спортивному орієнтуванні 2009–2017 рр. [2]. Наявність такого досвіду підвищує престиж цього виду спорту всередині країни та сприяє залученню молоді.

Новітні технології. Сучасне спортивне орієнтування у провідних країнах активно впроваджує різноманітні технології: електронні відмітки, GPS-трекінг, онлайн-трансляції змагань, навіть комп'ютерні ігри з цього виду спорту. У Швеції, наприклад, здійснюються онлайн трансляції змагань з орієнтування [9]. Це робить спорт більш видимим для широкого загалу. До того ж, поєднання високого рівня змагальності та «прозорості» (відсутні допінгові скандали, немає великих грошових призів) створює репутацію «чесного спорту», що теж приваблює нових учасників.

Для інших країн Європи (Швейцарія, Чехія, Франція) характерні подібні моделі з деякими відмінностями. Наприклад, у Швейцарії спортивне орієнтування розвивається на тлі гірського туризму; багато трас прокладаються у передгір'ях Альп, залучаючи туристів і спортсменів одночасно. Чехія має одну з найбільших у світі за масовістю національних ліг спортивного орієнтування: там проводяться багатоденні серії O-Tour та інші заходи, що

об'єднують професіоналів і аматорів. У цих країнах федерації також тісно співпрацюють із навчальними закладами, проводять шкільні ліги, що гарантує зацікавленість молоді.

Отже, успішність розвитку спортивного орієнтування у Скандинавії забезпечується комплексом факторів: державного рівня (шкільна освіта, клубна система), культурних (традиції outdoor-активності, родинна участь) та організаційних (фінансування, технологічність тощо). Цей успішний досвід є своєрідним «еталоном» і становить основу для порівняння з іншими країнами, де спортивне орієнтування є менш розвиненим.

Зв'язок між кліматичними умовами та популярністю спортивного орієнтування

Спортивне орієнтування тісно пов'язане з ландшафтом і погодою, отже, вплив природно-кліматичних умов на розвиток цього спорту є важливим питанням. Можна припустити, що регіони з довшим теплим сезоном і сприятливими умовами для перебування на відкритому повітрі мають більше можливостей для проведення тренувань та змагань. Однак, досвід скандинавських країн свідчить, що в умовах доволі суворого клімату спортивне орієнтування процвітає, в тому числі завдяки адаптації спортивного календаря та наявності альтернативних дисциплін (лижне орієнтування взимку). Далі розглянемо окремі кліматичні фактори.

Тривалість теплового періоду і сезонність. У країнах з помірним і холодним кліматом (Скандинавія, Європа) класичний сезон зі спортивного орієнтування на відкритій місцевості зазвичай триває з весни до осені. Наприклад, у Фінляндії та Швеції більшість великих змагань (O-Ringen, Jukola, Tiomila тощо) проводяться влітку, коли світловий день найдовший і погода сприятлива. Однак, як вже зазначалося, у зимовий період в північних країнах популярним є спортивне орієнтування на лижах. Також практикуються нічні старты. Отже, можна сказати, що кореляція між тривалістю теплового сезону і кількістю змагань є опосередкованою. Регіони з коротким літом компенсують це щільним графіком стартів у теплі місяці і розвитком зимових видів орієнтування. Водночас у регіонах з м'яким кліматом (наприклад, Велика Британія, Франція) змагання зі спортивного орієнтування можуть проводитися практично цілий рік, і календар включає також зимові місяці.

Примітно, що спортсмени з країн з суворим кліматом нерідко шукають можливості продовжити сезон шляхом виїздів на змагання в інші кліматичні зони. Цікаву тенденцію відзначає *National Geographic Traveller*: коли в Північній Європі настають холоди, багато спортсменів вирушають на південь – наприклад, на щорічний Antalya Orienteering Festival у Туреччині, що відбувається наприкінці жовтня – на початку листопада і збирає близько 1000 учасників [14]. Цей фестиваль дозволяє продовжити «літ-

ній» сезон змагань, користуючись м'яким кліматом Туреччини. Така міграція спортсменів у пошуках кращих погодних умов свідчить про те, що клімат впливає на розклад і географію заходів: орієнтування фактично стає цілорічним, але проводиться у різних регіонах залежно від сезону.

Погодні особливості. Учасники спортивного орієнтування традиційно змагаються за будь-якої погоди. Кліматичні особливості регіону можуть визначати сезонні піки активності. Втім, наукових статистичних досліджень, які б прямо встановили зв'язок між кліматичними показниками та масовістю орієнтування, поки обмаль. Однак деякі факти вказують на певні залежності. Регіони з тривалими періодами снігового покриву мають значну частку змагань у форматі лижного орієнтування. Дощова погода не є критичною: сучасне спорядження і електроніка витримують вологу, а учасники змагаються під дощем так само, як у суху погоду. Певний взаємозв'язок можна помітити між тривалістю світлового дня та специфікою змагань. У північних широтах влітку можливі довгі дистанції та нічні етапи (наприклад, фінська естафета Jukola традиційно стартує ввечері і триває всю білу літню ніч). Натомість у осінньо-зимовий період, коли день короткий, популярні нічні спринти в міських парках під освітленням або з ліхтарями. Таким чином відбувається адаптація формату до сезонних змін освітленості. Отже, клімат опосередковано впливає на формат та географію спортивного орієнтування.

Зв'язок активного туризму та спортивного орієнтування

Спортивне орієнтування, по суті, знаходиться на перетині спорту, туризму та дозвілля. Воно часто розглядається як форма пригодницької активності на природі. Тому можна припустити, що у регіонах, де популярний активний туризм (піший, гірський, вело-, водний тощо), є сприятливі умови і для розвитку спортивного орієнтування. Розглянемо цей зв'язок більш детально.

Спільна цільова аудиторія. Активний туризм та спортивне орієнтування приваблюють схожий контингент людей – тих, хто любить проводити дозвілля активно, цінує природу, шукає випробування тощо. Багато любителів спортивного орієнтування прийшли у цей спорт саме з туристичного середовища: наприклад, у радянські часи орієнтування нерідко розвивалося в секціях спортивного туризму при туристичних клубах. Власне, і зараз в Україні спортивне орієнтування класифікують як різновид спортивного туризму [3]. Тому регіони з розвинутою туристичною культурою мають більший «кадровий резерв» учасників спортивного орієнтування. Наприклад, Карпатський регіон: тут традиційно багато туристів, піших походів, є мережа туристичних гуртків – і саме в західних областях України (Львівська, Закарпатська, Чернівецька) спортивне

орієнтування має більш широкую базу, проводяться всеукраїнські змагання (чемпіонати України на Буковині, на Львівщині тощо). Подібна ситуація спостерігається і в інших країнах: у Швейцарії розвиток спортивного орієнтування тісно пов'язаний з активним відпочинком у горах; у Норвегії та Швеції спортивне орієнтування доповнює культуру сімейних походів у ліс, збирання ягід і грибів тощо.

Інфраструктура. Розвинений пригодницький туризм означає наявність обладнаних територій для активностей – маршрутів, кемпінгів, туристичних парків. Цю інфраструктуру можна використовувати і для проведення змагань зі спортивного орієнтування. Наприклад, у багатьох національних парках Європи облаштовано постійні траси для орієнтування – контрольні пункти стаціонарно встановлені в лісі, а туристи можуть у будь-який час взяти карту (придбати або завантажити) і самостійно пройти маршрут. Таких постійних маршрутів доволі багато: лише у Великій Британії їх налічується понад 1000 у парках та зелених зонах [14]. У такий спосіб відбувається інтеграція туризму та спортивного орієнтування: людина, яка приїхала відпочити на природу, може випробувати свої навички спортивного орієнтування у дозвільній формі.

Туризм як канал популяризації спорту. Високий рівень розвитку туристичної галузі означає, що регіон відвідує багато людей, які шукають активних розваг. Це створює можливості для проведення міжнародних фестивалів зі спортивного орієнтування у туристичних місцях, поєднуючи спорт з подорожжю. Вже згаданий фестиваль Antalya Orienteering Festival (Туреччина) – саме такий приклад: його пропонує туристична компанія EON Tours як частину активного відпочинку, і інтерес до нього зростає [14]. Або ж змагання Sintra O-Festival у Португалії, що проходять поблизу популярного туристичного центру Сінтра (включеного до всесвітньої спадщини ЮНЕСКО) і залучають туристів, які зацікавлені не лише участю в змаганнях, але й можливістю оглянути визначні пам'ятки [14]. Таким чином, спортивне орієнтування стає частиною туристичного продукту – учасники витрачають кошти на подорож, проживання, отримують враження від країни. Міжнародна федерація IOF останнім часом активно просуває саме цю ідею популяризації змагань зі спортивного орієнтування як туристичних атракцій [10].

Для України зв'язок між туризмом та спортивним орієнтуванням також є важливим резервом розвитку для кожного з них. Наприклад, можуть бути створені постійні орієнтувальні траси у популярних туристичних парках (Сколівські Бескиди, Межигір'я під Києвом тощо) – це може залучити до спорту тих, хто приїздить просто відпочити. Однак, такої інфраструктури бракує. До речі, одним з бар'єрів для розвитку спортивного орієнтування в Польщі, як зазначають дослідники, був саме «брак

промаркованих трас» [13]. І для України ця проблема теж актуальна.

Також туристична культура формує певні ціннісні установки, сприятливі для популяризації спортивного орієнтування. Якщо суспільство цінує активний відпочинок, то і спортивне орієнтування легше приймається як цікава розвага. Наприклад, у Новій Зеландії чи Канаді, де населення масово захоплюється трекінгом, маунтин-байком, каньйонінгом, спортивне орієнтування має прихильників і включається у фестивалі активного відпочинку. В Україні частина населення (переважно молодь великих міст) останніми роками відкрила для себе різні outdoor-активності – від трейл-раннінгу до каякінгу. Це аудиторія, якій спортивне орієнтування могло б бути цікавим доповненням. Наразі ж популярність таких заходів як GPS-квести по місту чи trail-running перевершує популярність спортивного орієнтування, можливо через відповідний маркетинг та простішу організацію.

Отже, є певний взаємозв'язок між рівнем розвитку пригодницького туризму та поширеністю спортивного орієнтування. Втім, для більшого ефекту потрібна співпраця туристичних організацій, клубів спортивного орієнтування та місцевої влади щодо створення інфраструктури, проведення спільних заходів, реклами активного відпочинку тощо.

Вплив державної підтримки спорту на розвиток спортивного орієнтування

Роль державної політики та організаційної структури спортивного середовища є вельми важливими для розвитку та популярності спортивного орієнтування.

Державна підтримка. У країнах, де спортивне орієнтування популярне, воно зазвичай отримує певне фінансування від державних структур – міністерств спорту, міської влади тощо. Наприклад, у Швеції спортивне орієнтування фінансується з бюджету як пріоритетний масовий спорт, і це дозволяє утримувати спортивні школи, центри підготовки, проводити навчання тренерів. У країнах-лідерах є приклади суттєвого державного фінансування окремих заходів. Так, бюджет чемпіонату світу зі спортивного орієнтування 2013 року, що проходив у Фінляндії, склав 2 мільйони євро, значну частину з яких надали держава та спонсори [2].

В Україні ж ситуація інша: як свідчать дані Федерації спортивного орієнтування України, на цей вид спорту виділяються дуже обмежені кошти. Спортивний комітет України щорічно розподіляє бюджет на неолімпійські види, і частка спортивного орієнтування серед них є невеликою [2]. За інформацією на 2020-ті роки, фінансування з державного бюджету йде переважно на участь збірних команд у міжнародних змаганнях та частково на організацію національних чемпіонатів, в той час як розвиток дитячо-юнацького спорту та регіональних заходів

значною мірою тримається на ентузіазмі клубів та спонсорів. Опитування, проведене М. Гоєнко (2021), показало, що більшість опитаних спеціалістів вважають: збільшення обсягу державних коштів, що виділяються на спортивне орієнтування, суттєво вплинуло б на його розвиток [2].

Міська підтримка та клуби. В тих країнах, де влада міст зацікавлена у розвитку спорту та здорового способу життя, реалізуються й програми з підтримки місцевих клубів спортивного орієнтування. Наприклад, у багатьох містах Норвегії та Швеції муніципалітети виділяють гранти спортивним клубам за кількість дітей, яких вони охоплюють тренуваннями. Таким чином, клуб спортивного орієнтування отримує кошти пропорційно до кількості спортсменів, яких він тренує, що стимулює клуби працювати з молоддю та зростати чисельно. Крім того, міста часто допомагають з матеріальною базою: виділяють приміщення для клубів, фінансують прокладання постійних трас у міських парках, друк карт для шкільних заходів тощо.

Щодо клубної системи України, то вона існує, але розвинена нерівномірно. Є сильні осередки (Київ, Львів, Харків, Одеса та ін.), де діють декілька клубів, проводяться регулярні тренування. Однак, у частині областей клубів зовсім мало. Більшість клубів тримаються на ентузіазмі окремих тренерів або ветеранів спорту.

Підготовка тренерських кадрів. Кадрове забезпечення – ще один критично важливий показник. В країнах-лідерах існує система сертифікації тренерів зі спортивного орієнтування, проводяться регулярні навчальні курси. У Швейцарії та Чехії колишні професійні спортсмени переходять на тренерську роботу, працюючи з клубами, передають свій досвід іншим.

В Україні підготовка тренерів зі спортивного орієнтування як спеціалізація представлена у профільних вишах (кафедри спортивного орієнтування чи туризму в університетах фізкультури), але таких фахівців готується небагато, і більшість в подальшому працює в якості волонтерів. Часто секції спортивного орієнтування ведуть ентузіасти без спеціальної освіти – наприклад, вчителі географії або фізкультури, які просто самі цим захоплюються. Однак, для підготовки спортсменів високої кваліфікації потрібні тренери, обізнані про сучасні методики тренувального процесу, наукові здобутки, технічні інновації тощо. Ситуація в Україні, про яку йшлося вище, може бути пов'язана з низькою оплатою праці таких тренерів та відсутністю можливостей для професійного зростання.

Отже, за умов належного рівня державної та регіональної підтримки фінансові ресурси спрямовуються на функціонування і розширення мережі спортивних клубів, що, своєю чергою, забезпечує збільшення кількості залучених учасників та підготовку спортсменів. Досягнення помітних спор-

тивних результатів сприяє підвищенню престижу спортивного орієнтування, що створює додаткові підстави для його подальшої підтримки. Саме такий «цикл» ми спостерігаємо у країнах-лідерах (Швеція, Швейцарія, Норвегія тощо). Відповідно, для України ключовим завданням є посилення ролі держави та місцевої влади у підтримці розвитку спортивного орієнтування, а також розвиток людського капіталу – навчання тренерів.

Спортивне орієнтування в Україні

Популярність будь-якого виду спорту в суспільстві залежить, окрім об'єктивних умов (розвиток інфраструктури, фінанси тощо), також й від суб'єктивних чинників: традицій, культури, цінностей людей тощо. Розглянемо деякі з цих аспектів стосовно України.

Історичні та культурні традиції. В Україні спортивне орієнтування як масове явище почало розвиватися в радянський період (1950–60-ті роки) паралельно з рухом туристичних клубів. Тоді воно сприймалося як частина системи військово-патріотичного виховання і туризму. Після здобуття незалежності спортивне орієнтування не отримало великого розвитку на національному рівні – на відміну від, скажімо, країн Балтії, де цей спорт став дуже популярним. Однією з причин може бути відсутність яскравих міжнародних перемог, які б закарбувалися у суспільній свідомості. В українській спортивній культурі пріоритет завжди мали олімпійські види спорту (легка атлетика, гімнастика, боротьба тощо) та ігрові види (футбол, баскетбол). Натомість спортивне орієнтування залишалось «у тіні» як щось спеціалізоване для любителів природи та картографування. Цей стереотип і досі впливає на ситуацію: багато людей просто не знають про спортивне орієнтування або не розуміють, у чому його привабливість. Для порівняння, у тій же Швеції чи Швейцарії спортивне орієнтування є частиною національної спортивної культури – серед відомих спортсменів, яких знає публіка, є і «орієнтувальники», їх успіхи висвітлюються в пресі, а в школах діти зростають з розумінням переваг цього спорту.

Стиль життя. Популяризації спортивного орієнтування сприяє популярність здорового способу життя, поширення екологічних норм (сталий туризм, «мінімальний слід», відповідальне ставлення до ландшафту), культура сімейного відпочинку. В українському суспільстві є певний прошарок, для якого такі цінності важливі (особливо серед молодих сімей міської інтелігенції, IT-спеціалістів, хто активно подорожує в гори, їздить на велосипедах тощо). Отже, при правильній комунікації можна зацікавити значну аудиторію, підкресливши оздоровчі переваги спортивного орієнтування та значення екологічної відповідальності. Втім, існує й низка соціальних обмежень, що стримують його поширення. Насамперед йдеться про конкуренцію з ін-

шими формами активного дозвілля, які в сучасних українських містах мають вищу медійну видимість, кращу маркетингову підтримку та спонсорське забезпечення, внаслідок чого спортивне орієнтування сприймається частиною населення як непривабливе або застаріле, особливо в середовищі молоді. Додатковим бар'єром виступає майже повна відсутність інформації про цей вид спорту в загальнонаціональних засобах масової інформації, що призводить до низького рівня обізнаності населення про його зміст та можливості. Важливу роль відіграють і соціальні установки щодо дитячого спорту, оскільки батьки переважно орієнтуються на ті види діяльності, які асоціюються з професійною кар'єрою або очевидними оздоровчими ефектами. Нарешті, сучасний стиль життя, що характеризується дефіцитом вільного часу, знижує готовність людей брати участь у заходах, які потребують тривалих виїздів за межі міста, і за відсутності масового розвитку міських форматів спортивного орієнтування це зменшує кількість учасників.

Отже, важливо популяризувати спортивне орієнтування через ЗМІ, соціальні мережі, проводити яскраві показові заходи, залучати відомих осіб (наприклад, блогерів-мандрівників) для його промоції. Важливо інтегрувати спортивне орієнтування у систему цінностей молоді – показати, що це сучасно, корисно та весело. Через зміни суспільного сприйняття можна буде очікувати збільшення масовості цього виду спорту.

Використання міжнародного досвіду для розвитку спортивного орієнтування в Україні

Вивчення особливостей розвитку спортивного орієнтування у світі дає можливість назвати конкретні кроки, які могли б допомогти Україні адаптувати кращий світовий досвід. Наведемо декілька ключових напрямів.

Інтеграція спортивного орієнтування в систему освіти. Важливий здобуток скандинавських країн – обов'язкове навчання спортивному орієнтуванню у школі [11]. Для України запровадження цього могло б означати включення основ топографії та спортивного орієнтування до шкільної програми з фізичної культури або «Захисту України». Важливим є проведення шкільних змагань зі спортивного орієнтування. Це стимулюватиме школи готувати команди і підтримувати інтерес у підлітків.

Розвиток інфраструктури. Міжнародний досвід свідчить про важливість доступних локацій для тренувань або самостійних занять, і тому необхідно створювати постійні маршрути зі спортивного орієнтування у міських парках та зонах відпочинку. Карти цих парків з легендами можна викласти онлайн або розповсюджувати через міські туристично-інформаційні центри. Такий досвід є у Великій Британії та скандинавських країнах [14]. Для українців, які гуляють у парку, це може стати цікавим та безкоштовним

квестом вихідного дня і знайомством з цим спортом. Також необхідно розширити картографічну базу шляхом фінансування виготовлення нових спортивних карт у різних регіонах. Можливо, у співпраці зі скандинавськими країнами: запрошувати досвідчених картографів для майстер-класів, чи звернутися до IOF за грантами на картографію. Без якісних карт складно провести привабливі змагання.

Фандрайзинг та спонсорство. В умовах обмеженого державного фінансування Україні треба активніше застосовувати інструменти, які успішно використовуються за кордоном. Серед таких – залучення спонсорів до заходів зі спортивного орієнтування. Великі компанії, особливо ті, що просувають здоровий спосіб життя (виробники спортивного одягу, спеціального спорядження, гаджетів тощо), можуть бути зацікавлені підтримати такі змагання. У скандинавських країнах, наприклад, O-Ringen має комерційних спонсорів і партнерів, що забезпечує призовий фонд та організаційні моменти. В Україні можна почати з локальних підприємців (туристичні бази або магазини спорядження). Ще одним варіантом розвитку є те, що Федерація спортивного орієнтування України або туристичні клуби можуть надавати послуги з організації корпоративних спортивних орієнтувань на природі для компаній – це досить популярно у бізнес-середовищі і за кордоном вже практикується («teambuilding», «incentive tours» тощо). Зароблені кошти можуть бути спрямовані на розвиток дитячих секцій.

Популяризація спорту. Без зміни інформаційного фону важко чекати на появу нових учасників. Це означає, що потрібні системні комунікаційні заходи. Наприклад, розробка національної промо-кампанії, орієнтованої на молодіжну аудиторію та сучасні цифрові канали, з використанням соціальних мереж, коротких відео-форматів та інтеграції спортивного орієнтування у популярні культурні та спортивні події, зокрема в межах Всесвітнього дня спортивного орієнтування (World Orienteering Day, WOD), який може бути перетворений на масштабну медіа-подію. Важливим напрямом є налагодження системної співпраці зі ЗМІ через залучення відомих спортивних журналістів і блогерів до участі у змаганнях початкового рівня з подальшим публічним оприлюдненням їхнього досвіду.

Врахування природних та географічних факторів. Україна має значну територію та різноманітні природно-географічні умови, що створює як можливості, так і певні обмеження для розвитку спортивного орієнтування. Отже, потрібно задіяти найбільш придатні для спортивного орієнтування регіони (лісові масиви Полісся, гірські райони Карпат) як майданчики для проведення найпрестижніших змагань, здатних забезпечити високий рівень спортивної складності, тоді як менш різноманітні відкриті простори можуть бути задіяні для проведен-

ня нічних стартів або міських спринтів. Важливим фактором планування річного календаря змагань є врахування кліматичних особливостей різних областей (для уникнення екстремальних погодних періодів) шляхом перенесення стартів у більш сприятливі сезони, зокрема планування змагань у південних областях на початку літа або осені, а також початок сезону вже у березні на півдні країни, що подовжить змагальний період. Потрібно більш активно впроваджувати лижне орієнтування у регіонах зі стабільним сніговим покривом на базі лижних комплексів, а також розвиток трейл-орієнтування у курортних містах – це підкреслить багатомірний характер цього виду спорту.

Міжнародна співпраця. Адаптація міжнародного досвіду розвитку спортивного орієнтування потребує взаємодії з країнами, у яких вже сформувалися традиції цього виду спорту. Наприклад, було б добре організовувати спільні тренувальні табори зі скандинавськими країнами, для того, щоб українські спортсмени переймали змагальну культуру та технічні навички, а тренери обмінювалися сучасними методиками підготовки. Зрозуміло, що ми маємо зважати на поточні обмеження: економічні (обмежений бюджет), суспільно-політичні (війна та пов'язані з нею ризики). Однак, як засвідчує міжнародний досвід, навіть в умовах обмежених ресурсів можна досягати прогресу через вірні пріоритети. Наприклад, Латвія та Литва у 1990-х роках були у складній економічній ситуації, але змогли розвинути спортивне орієнтування завдяки масовій роботі у школах та організації регіональних змагань. Для України такий шлях теж цілком реальний.

Висновки. Спортивне орієнтування є багатогранним явищем, розвиток якого залежить від низки природних, інфраструктурних та соціокультурних чинників. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що країни з найвищою популярністю спортивного орієнтування (Скандинавія, Швейцарія, Чехія та інші) сформували певні моделі розвитку, що спираються на традиції, широку підтримку держави та суспільства, інтеграцію спорту в освітню систему та культуру активного дозвілля.

Також з'ясовано, що країни з холодними зимами розвивають зимові дисципліни (лижне орієнтування), у той час як країни з жарким літом переносять заходи на прохолодніші місяці або проводять змагання вранці чи ввечері. Сезонність долається шляхом «географічної міграції»: європейські спортсмени взимку їдуть на змагання в теплі регіони (Анталія, Іспанія), а влітку змагальна активність концентрується у північних регіонах з довгими світлими днями. Таким чином, клімат впливає скоріше на формат та календар змагань, ніж на сам факт популярності спортивного орієнтування: вирішальними є культурні та організаційні фактори, які дозволяють компенсувати певні природні обмеження.

Проведений аналіз показав, що є доволі тісний зв'язок між спортивним орієнтуванням та сферою активного туризму. У країнах і регіонах, де населення має традицію пригородницьких видів відпочинку, спортивне орієнтування набуває популярності як один з варіантів такої активності. І навпаки, там, де культура відпочинку менш пов'язана з природою, цей спорт залишається менш розвиненим.

Фінансові та організаційні фактори безпосередньо впливають на розвиток спортивного орієнтування. Країни-лідери інвестують у спорт: фінансують клуби, готують тренерів, організовують змагання, що відображається у масовості та спортивних досягненнях. В Україні ж брак такої підтримки є серйозним стримуючим фактором. Недостатнє державне фінансування, слабка матеріальна база – все це обмежує кількість заходів та їх якість. Без створення стабільної клубної структури та залучення молодих фахівців складно очікувати на значні успіхи. Тому необхідно визнати спортивне орієнтування як пріоритетний масовий спорт, включити його в програми розвитку фізкультури, стимулювати регіони до відкриття спортивних секцій тощо.

Популярність спортивного орієнтування також залежить від культурних цінностей. В Україні спортивне орієнтування залишається мало відомим широкому загалу. Однак існують передумови для позитивних змін: зростання інтересу до здорового способу життя, наявність туристично активної спільноти, зацікавлення молоді квестами та інтерактивними іграми. При цьому необхідно враховувати певні соціальні бар'єри (брак часу у міських жителів) та пропонувати адаптовані формати (міські спринти на одну годину, тренування в межах міста тощо).

Отже, особливості розвитку спортивного орієнтування в Україні зумовлені поєднанням низки факторів. З одного боку, природні умови України досить сприятливі – у нас є багато придатних територій для цього спорту, клімат помірний, що дозволяє проводити змагання більшу частину року. З іншого боку, бюджетні обмеження та низка соціальних та культурних факторів гальмують його розвиток. Додатковим викликом стала повномасштабна війна, яка скоротила географію змагань та відволікла значні ресурси. Однак, ці обмеження можна поступово здолати. Успішне впровадження Україною низки зазначених заходів дозволить вивести спортивне орієнтування на новий рівень.

Окремо варто відзначити потенціал спортивного орієнтування як засобу фізичної та психологічної реабілітації військових і цивільних, що постраждали внаслідок війни. Спортивне орієнтування має й важливий символічний вимір, оскільки формує у людини відчуття причетності до навколишнього середовища і відповідального ставлення до нього, що є особливо цінним у процесі відновлення суспільства після таких травматичних подій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гринюк О., Гуляс Т., Радченко А. Впровадження спортивного орієнтування в навчальний процес закладів середньої освіти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2025. № 3/4. С. 59–65. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2024.90-91.8>.
2. Гоєнко М. М. Матеріально-технічне забезпечення як показник розвитку спортивного орієнтування в Україні : кваліфікаційна робота. Київ : Національний університет фізичного виховання і спорту України, 2021. URL: <https://reposit.unisport.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93f009a7-f505-4b59-92b9-5b4d53cd75d7/content> (дата звернення: 10.01.2026).
3. Колодій С., Зарубіна А. Сучасний стан розвитку спортивного орієнтування в Україні та Кіровоградській області. *Сучасні вектори відновлення та розвитку України на засадах сталості та безпеки : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 21 листопада 2023 р.). Київ, 2023. DOI: https://doi.org/10.54929/conf_21_11_2023-05-02.
4. Пітин М., Літвінова А. Динаміка результатів спортсменів України зі спортивного орієнтування на чемпіонатах світу 2007–2010 років. *Молода спортивна наука України*. 2011. Т. 1. С. 227–232. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0224ea0d-8158-4e4d-acad-548a50c354dd/content> (дата звернення: 10.01.2026).
5. Посохов І. С. Шляхи повоєнного розвитку внутрішнього туризму в Україні. *Україна у світових міжнародно-регіональних політичних та економічних процесах : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Харків, 13 грудня 2024 р.). Харків, 2024. С. 142–145. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/19915> (дата звернення: 10.01.2026).
6. Худавердієва В. А. Соціально-психологічні аспекти розвитку туризму: вплив навколишнього середовища на психоемоційний стан туриста. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія: Психологічні науки*. 2024. С. 77–85. DOI: [https://doi.org/10.31558/2786-8745.2023.2\(3\).9](https://doi.org/10.31558/2786-8745.2023.2(3).9).
7. Bergström M., Jong M., Saether S. A. Orienteering from Cradle to Grave – How a Sport Could Offer Lifelong Participation. *Social Sciences*. 2021. Vol. 10, No. 5. Art. 146. DOI: <https://doi.org/10.3390/socsci10050146>.
8. Camarador R. A., Teinila T. Organizational capacities and motivations of potential orienteering developers in the Philippines. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2023. Vol. 14. DOI: <https://doi.org/10.47750/jett.2023.14.03.069>.
9. Duquenne A. The popular Swedish sport you probably know nothing about. *The Local*. 2018. URL: <https://www.thelocal.se/20180517/the-popular-swedish-sport-you-probably-know-nothing-about> (дата звернення: 10.01.2026).
10. International Orienteering Federation (IOF). *Climate Transition Action Plan to Net Zero*. 2022. URL: <https://orienteering.sport/iof-enters-partnership-with-ebu-to-spread-orienteering-worldwide/> (дата звернення: 10.01.2026).
11. Orienteering Club DIF. *About Orienteering*. 2025. URL: <https://www.okdif.org.rs/en/about-orienteering/> (дата звернення: 10.01.2026).
12. Orienteering Federation of Ukraine. *Orienteering Federation of Ukraine*. 2025. URL: <https://orienteering.org.ua/> (дата звернення: 10.01.2026).
13. Mazurek-Kusiak A., Soroka A. Motyw i bariery uprawiania orientacji sportowej w środowisku leśnym. *Sylvan*. 2021. Vol. 165, No. 2. P. 157–164. URL: https://agro.icm.edu.pl/agro/element/bwmeta1.element.agro-fe0f9ff9-15ff-4ee1-bef3-5f2e3df77d82/c/2021_02_157au.pdf (дата звернення: 10.01.2026).
14. Nicholson C. Do you like getting lost? Orienteering might be the travel trend for you. *National Geographic Traveller (UK)*. 2025. URL: <https://www.nationalgeographic.com/travel/article/could-orienteering-be-the-next-big-thing-in-travel> (дата звернення: 10.01.2026).
15. SportsEventsMediaGroup. *Off the Beaten Path: Orienteering Appeals to All Ages*. 2019. URL: <https://sportseventsmediagroup.com/off-the-beaten-path-orienteering-appeals-to-all-ages/> (дата звернення: 10.01.2026).
16. Ståhl J., Larsson R., Holmberg H. C. Ski-orienteering: a scientific perspective on a multi-dimensional challenge. *Sport Sciences for Health*. 2024. Vol. 20. P. 1041–1049. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11332-024-01199-4>.
17. Waddington E. E., Heisz J. J. Orienteering as a Tool for Cognitive Research: An Implementation Guide. *Journal of Visualized Experiments*. 2024. No. 213. DOI: <https://doi.org/10.3791/66833>.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2026

Стаття рекомендована до друку 16.03.2026

Статтю опубліковано 30.05.2026

При підготовці даної статті інструменти штучного інтелекту авторами не використовувалися.

Ivan Posokhov, Ph.D., associate professor, Department of World Politics, Diplomacy and Travel Business, V.N. Karazin Kharkiv National University, e-mail: ivanposokhov@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8638-5148>

SPORTS ORIENTEERING AS AN INDICATOR OF OUTDOOR CULTURE: COMPARATIVE ANALYSIS OF COUNTRIES AROUND THE WORLD

The article examines the development of sports orienteering as a cultural and sports phenomenon in international and national contexts. The subject of the study is a set of social, institutional, natural-climatic and cultural factors that influence the spread and popularity of sports orienteering in different countries. The aim of the work is to identify the patterns of development of sports orienteering in the world and determine the reasons for its relatively limited spread in Ukraine. To achieve the goal, the following tasks were set: to analyze the international experience of leading countries in the field of orienteering; to characterize the role of state support, the club system and the media in shaping the motivation to participate in this type of sports tourism; to assess the impact of natural-climatic and social conditions; to identify promising areas for applying foreign experience to Ukrainian realities. The methodological basis of the study is an interdisciplinary approach and comparative analysis, which allowed comparing models of sports orienteering development in different countries from several points of view. The results of the study indicate that the high level of development of sports orienteering in the countries of Northern and Central Europe is due to a combination of stable state support, developed club infrastructure, active media support and a developed culture of mass sports, while in Ukraine the restraining factors are low awareness of this sport, competition with other forms of leisure and insufficient organizational work. The conclusions confirm the presence of significant potential for the development of sports orienteering in Ukraine, provided that it is systematically popularized, adapted to international experience and worked with different social groups.

Keywords: *sports tourism, sports orienteering, outdoor culture, recreational culture, international experience, club system, popularization of sports, leisure.*

REFERENCES

1. Hryniuk, O., Hulas, T., & Radchenko, A. (2025). Implementation of orienteering in the educational process of secondary education institutions. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Geography*, 3–4, 59–65. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2024.90-91.8> (in Ukrainian)
2. Hoienko, M. M. (2021). *Material and technical support as an indicator of the development of orienteering in Ukraine* [Qualification thesis]. National University of Ukraine on Physical Education and Sport. <https://reposit.uni-sport.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93f009a7-f505-4b59-92b9-5b4d53cd75d7/content> (in Ukrainian)
3. Kolodii, S., & Zarubina, A. (2023). Current state of the development of orienteering in Ukraine and Kirovohrad region. In *Modern vectors of recovery and development of Ukraine based on sustainability and security: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (Kyiv, November 21, 2023). https://doi.org/10.54929/conf_21_11_2023-05-02 (in Ukrainian)
4. Pityn, M., & Litvinova, A. (2011). Dynamics of the results of Ukrainian orienteering athletes at the World Championships in 2007–2010. *Young Sports Science of Ukraine*, 1, 227–232. <https://repository.ldufk.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0224ea0d-8158-4e4d-acad-548a50c354dd/content> (in Ukrainian)
5. Posokhov, I. S. (2024). Post-war development pathways for domestic tourism in Ukraine. In *Ukraine in global international-regional political and economic processes: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, December 13, 2024, pp. 142–145). <https://ekhnur.karazin.ua/handle/123456789/19915> (in Ukrainian)
6. Khudaverdieva, V. A. (2024). Socio-psychological aspects of tourism development: The influence of the environment on tourists' psycho-emotional state. *Bulletin of Vasyl' Stus Donetsk National University. Series: Psychological Sciences*, 77–85. [https://doi.org/10.31558/2786-8745.2023.2\(3\).9](https://doi.org/10.31558/2786-8745.2023.2(3).9) (in Ukrainian)
7. Bergström, M., Jong, M., & Saether, S. A. (2021). Orienteering from cradle to grave – How a sport could offer lifelong participation. *Social Sciences*, 10(5), Article 146. <https://doi.org/10.3390/socsci10050146>
8. Camarador, R. A., & Teinila, T. (2023). Organizational capacities and motivations of potential orienteering developers in the Philippines. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 14. <https://doi.org/10.47750/jett.2023.14.03.069>
9. Duquenne, A. (2018). The popular Swedish sport you probably know nothing about. *The Local*. <https://www.thelocal.se/20180517/the-popular-swedish-sport-you-probably-know-nothing-about>
10. International Orienteering Federation. (2022). *Climate transition action plan to net zero*. <https://orienteering.sport/iof-enters-partnership-with-ebu-to-spread-orienteering-worldwide/>
11. Orienteering Club DIF. (2025). *About orienteering*. <https://www.okdif.org.rs/en/about-orienteering/>
12. Orienteering Federation of Ukraine. (2025). *Orienteering Federation of Ukraine*. <https://orienteering.org.ua/>
13. Mazurek-Kusiak, A., & Soroka, A. (2021). Motives and barriers to practicing orienteering in the forest environment. *Sylvan*, 165(2), 157–164. https://agro.icm.edu.pl/agro/element/bwmeta1.element.agro-fe0f9ff9-15ff-4ee1-bef3-5f2e3df77d82/c/2021_02_157au.pdf (in Polish)

14. Nicholson, C. (2025). Do you like getting lost? Orienteering might be the travel trend for you. *National Geographic Traveller (UK)*. <https://www.nationalgeographic.com/travel/article/could-orienteeering-be-the-next-big-thing-in-travel>
15. SportsEvents Media Group. (2019). *Off the beaten path: Orienteering appeals to all ages*. <https://sportseventsmediagroup.com/off-the-beaten-path-orienteeering-appeals-to-all-ages/>
16. Ståhl, J., Larsson, R., & Holmberg, H. C. (2024). Ski-orienteering: A scientific perspective on a multi-dimensional challenge. *Sport Sciences for Health*, 20, 1041–1049. <https://doi.org/10.1007/s11332-024-01199-4>
17. Waddington, E. E., & Heisz, J. J. (2024). Orienteering as a tool for cognitive research: An implementation guide. *Journal of Visualized Experiments*, 213. <https://doi.org/10.3791/66833>

The article was received by the editors 05.02.2026

The article is recommended for printing 16.03.2026

The article was published 30.05.2026

No artificial intelligence tools were used by the authors during the preparation of this article.